

kontrast til hva historien om hekseforfølgelsene i Norge og Europa på 1400–1700-tallet dreier seg om; at myndigheter og myndighetspersoner, drevet av et ønske om å forklare uønskede hendelser, demoniserte og forfulgte enkeltpersoner.

Hekseskikkelsen har åpenbart helt andre forestillinger knyttet til seg i dag enn for noen hundre år siden. Så snakker vi egentlig om det samme? Finnes det noen indre forbindelseslinjer mellom tidligere tiders hekseprosesser og vår tids oppfatning av de klisjéaktige heksefigurene som preger underholdningsbildet? Dette er noe forfatteren i litt for liten grad problematiserer. Hvis vi først skal trekke paralleller til samtiden, vil det etter min mening være mer relevant å rette søkelyset mot de arenaer hvor mennesker demoniseres, stigmatiseres, og hvor skyld og ansvar fordeles på måter som kan minne om tidligere tiders hekseprosesser.

Jan C. Frich

Nevrologisk avdeling
Ullevål universitetssykehus

Fagbøker i skjønnlitterær form

Per Vaglum

Psykoterapi og kjærlighet

Fortelling om et vendepunkt. 178 s, Oslo: Universitetsforlaget, 2003. Pris NOK 289
ISBN 82-15-00326-5

Revisjonen

En annerledes lærebok i psykiatri. 222 s, Oslo: Universitetsforlaget, 2004. Pris NOK 249
ISBN 82-15-00513-6

Jeg har valgt å anmelde disse bøkene sammen, fordi jeg anser bokenes form som minst like viktig som selve innholdet. De er uvanlige i vårt miljø, der medisinske sannheter helst baseres på resultater fra de siste kvantitative,

vitenskapelige artikler i anerkjente tidsskrifter. Da blir det ikke plass til mer enn én forståelse og én veldig sann sannhet. Men når vi skal skrive noe dypfølt og viktig, har nok mange av oss kjent den vitenskapelige artikkels form som begrensende. En lærebok er bredere. En fagbok gir enda litt mer rom, særlig hvis den er «populær», dvs. for folket. Bare de modigste av oss har gjort alvor av å gå enda lenger – å eksperimentere med skjønnlitteraturens form. Per Vaglum er en slik modig kollega og har skrevet en «annerledes lærebok»; en beskrivelse av endringsprosessen i psykoterapi nettopp i skjønnlitteraturens form.

Fagfolk er vant til å føre dialog med og å lære av skjønnlitteraturen. Det nye, som Vaglums bøker representerer, er at bøker om fag blir skrevet av en fagperson i skjønnlitterær form. Skummelt, selvsagt, fordi leserne automatisk vil sammenlikne

dem med annen skjønnlitteratur. Og da må vi bøye oss for det alle skjønnlitterære forfattere sier: «Det er ikke lett å skrive gode romaner!» Vaglum skriver imidlertid ikke tradisjonelle romaner, han skriver om personers erfaringer – og de kan vi lett kjenne oss igjen i. Han skriver lett og melodisk, og det er vanskelig å legge boken fra seg mange steder. Han holder oss godt fast i situasjonene underveis.

Jeg velger å se bøkene som et forsøk på grensesprenging. Per Vaglum har lyktes godt med dette. Han fanger inn en rekke menneskelige dilemmaer, situasjoner, tanker som ellers er vanskelig å beskrive i fagartikler. I *Psykoterapi og kjærlighet* beskriver han hvordan redselen for å gå inn i et forhold, nærme seg et annet menneske, legger en klam hånd over aktørene, og hvordan de likevel tør det, bl.a. ut fra den hjelpen psykoterapi har gitt dem.

Boken *Revisjonen* kunne kanskje heller vært kalt «Fornyelsen». En revisor kontrollerer det andre gjør, men kommer ikke med synderlig mange nye forslag. Den unge psykiateren i denne boken blir bedt om å oppdatere læreboken til den allmektige professoren (sammen med professoren da, må vite!), men blir sterkt i tvil om læreboken fortsatt skal være utelukkende kunnskapsbasert, eller også ta med andre sannheter og dype erfaringer fra faget. I løpet av en uke i ensomhet gjennomgår han en slitsom prosess, hvor han lar egne kliniske erfaringer og livshendelser passere revy – og han undrer seg på om ikke dette er like viktig i en lærebok om psykiatri som den «evidensbaserte kunnskapen».

Vaglum må ha gjort denne observasjonen: Kollegene, spesielt de unge både i psykiatrien og somatikken, er blitt så overmettet av informasjon at de knapt klarer å ta inn «de siste resultatene» og får i hvert fall ikke tid til å reflektere over at flere forståelsesmåter er mulige og nødvendige for å få innblikk i pasientenes lidelse. I så måte er *Revisjonen* egnet til ettertanke – spesielt for våre pressede unge kolleger. Nettopp i vår tid når store mengder løst og ufordøyd informasjon velter innover oss, blir det viktig å beholde oversikten og det kliniske skjønn. Utøvelse av god klinisk medisin er kunst, legekunst faktisk.

Fortellingen, den narrative formen,

refleksjonen, er viktig for oss hele livet. Vaglum har nå presentert seg som forteller – og vi, kollegene, vil ha stor nytte av å la oss bli fortalt av ham, klok som han er!

Pål Abrahamsen

Seilduksinstituttet
Oslo

Hjerte – smerte

Ole M. Høystad

Hjertets kulturhistorie

Frå antikken til i dag. 202 s, ill.

Oslo: Spartacus forlag, 2003. Pris NOK 268
ISBN 82-430-0275-8

Jeg fikk engang, for mange mange år siden, en grammofoonplate – en «45» – med tittelen *Heart Sounds*. På omslaget var det en tegning av et elskende par på en benk. Det burde ha vært en riktig godbit for en tenåring i rockens tidligste år.

Stor var skuffelsen da jeg fikk spilt den: det var, som tittelen ganske enkelt sa, en demonstrasjon av patologiske hjertelyder. Og etter å ha hørt tallrike eksempler på «rough systolic murmur» ble platen destruert.

Det var nesten som en déjà vu-opplevelse da jeg åpnet boken med ovenstående tittel. Jeg hadde forventet atskillig medisinsk-anatomisk hjertehistorie, så morsomt og spennende som det kan være. Men det er det skuffende lite av, iallfall sett ut fra et medisinsk synspunkt. Boken omtaler i stedet hjertet i filosofisk-historisk forstand, som følelsens organ, slik fortidens mennesker oppfattet det, fra den eldste mesopotamiske kulturen, via kristendom og islam og frem til nyere tid. Vi får høre at det ulykksalige rimet i anmeldelsens overskrift stammer fra et middelalders dikt som kobler erotikk og religion, lidenskap og lidelse. Det er denne trend som særpreger og gjennomsyrrer bokens tekst og innhold – fra Abelard og Héloïse, via Shakespeare, og til Goethe.

Noen medisinsk oppkvikker er dette så visst ikke, men innholdet kan muligvis vekke en viss interesse hos den filosofisk anlagte leser. Man presenteres for et stort persongalleri og et vell av historisk informasjon, som sant å si gjør boken temmelig tung å komme seg gjennom. Dertil er språket en egenartet blanding av bokmål og nynorsk som ytterligere vanskeliggjør fordøyelsen av stoffet.

En bok for den spesielt interesserte – men neppe for medisinerne flest.

Per Holck

Anatomisk institutt
Universitetet i Oslo